

Posudek oponenta

Disertační práce: Omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí

Doktorand: JUDr. Markéta Škvorová

Specializace: Právo životního prostředí

Pracoviště: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Katedra práva životního prostředí

Školitel: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Oponent: doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc.

Aktuálnost tématu, cíl a metody zpracování

Posuzovaná disertační práce je zaměřena na analýzu problematiky týkající se omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí. S ohledem na šíři tématu, a to zejména co do možných projevů ústavněprávních limitů do zákonného rámce omezení ve vztahu k jednotlivým složkám životního prostředí si autorka vytkla za cíl „zjistit, zda právní úprava omezení vlastnického práva odpovídá nárokům, které na ni jsou kladeny vzhledem k ochraně vlastnického práva jako základního práva na ústavní úrovni“. Autorka zdůrazňuje, že si je vědoma šíře tématu a toho, že mu již byla v minulosti doktrínou věnována pozornost a mnohé otázky spojené s možnostmi a mezemi omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí byly předmětem judikatury. Tyto okolnosti jí vedly – a dle mne správně – jak k pozitivnímu, tak i negativnímu vymezení předmětu jejího zájmu. Z hlediska metodologického zcela opodstatněně a správně zkoumá obecné aspekty a principy omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí. Z hlediska projevů ve vztahu k vybraným složkám životního prostředí pak cílí na některé z nich. Stanovenému cíli korespondují i vymezené výzkumné otázky:

1) Můžeme jednoznačně určitě a předvídatelně rozlišit meze výkonu vlastnického práva dle čl. 11 odst. 3 Listiny od omezení vlastnického práva dle čl. 11 odst. 4 Listiny z enviromentálních důvodů?

3) Lze systematizovat jednotlivá omezení vlastnického práva do ucelených celků nebo převažují příklady arbitrárního postupu? Pokud ano, je taková typologizace přínosem?

3) Jaké jsou vývojové tendence právní úpravy omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí? Jsou tyto v souladu s ústavními zárukami vlastnického práva?

4) Je katastr nemovitostí místem evidence všech omezení vlastnického práva z environmentálních důvodů, zejména vztahujících se k chráněným územím?

Autorka při zpracování disertační práce využívá metodu deskripce, analýzy a ve vztahu k vybraným řešeným problémům metodu syntézy a komparativní metodu. V práci má zakomponovanou (kap. 5) i případovou studii.

Struktura a obsah práce, připomínky k textu

Systematicky autorka svoji disertační práce rozdělila – včetně úvodu a závěru – do 7 kapitol, dále práce obsahuje doslov a abstrakt. Součástí práce je dále seznam použitých zkratk a seznam použitých zdrojů. Celkový rozsah práce je 180 stran.

V úvodů (kap.1) – viz jak již uvedeno výše – autorka odůvodňuje volbu tématu, šíří jeho uchopení, vymezení cílů práce. Dále uvádí metody zpracování a vymezení „výzkumných otázek“. Autorka v průběhu práce – jmenovitě v závěru některých kapitol formuluje dílčí závěry, což jí umožňuje v závěru práce odpovědět na dílčí otázky a formulovat celkový závěr. V doslovu práce autorka mimo jiné uvádí své „vize“ ve vztahu ke své budoucí badatelské práci, přičemž některá zde naznačená témata korespondují „negativnímu“ vymezení cíle posuzované disertační práce.

Ve 2. kapitole se autorka v rámci východisek společných pro zkoumání tématu věnuje dosavadnímu poznání a relevantní judikatuře zabývající se soukromoprávním a veřejnoprávním aspektům omezení vlastnického práva obecně, aby následně cílila svoji pozornost na oblast střetu zájmů na ochraně vlastnického práva se zájmem na ochraně životního prostředí. Vychází přitom z relevantních odborných i judikatorních zdrojů. Oceňuji, že zaujímá k řešeným otázkám i vlastní názory, které vhodně a přesvědčivě odůvodňuje (např. v kapitole věnované

Kapitola 3. nazvaná Platná právní úprava omezení vlastnického práva logicky navazuje na předchozí odborné pojednání, hlouběji analyzuje vztah obecného a veřejného zájmu a zejména intenzitu omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního s využitím judikatury Nejvyššího soudu. Za sebe mohu konstatovat, že koncepčně velmi dobře a originálně autorka zpracovala materii „typologie omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí“. V souladu se svým záměrem vymezeným v úvodu práce se následně věnuje projevům jejích teoretických závěrů ve vybraných oblastech právní úpravy (jmenovitě zkoumá význam novelizací zákona o ochraně přírody, zákona o vodách a zákona o ochraně zemědělského půdního fondu).

Na typologii omezení vlastnického práva autorka logicky vhodně navazuje ve 4.kapitole při deskripci a analýze náhrad a jejich typologii za omezení vlastnického práva, a to z hlediska aplikace pozitivně právní úpravy v oblasti životního prostředí opět v prostředí zákona o ochraně přírody a krajiny, zákona o vodách a zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.

5. kapitola cílí na současný stav a možné/potřebné perspektivy ochrany životního prostředí, resp. zajištění udržitelného rozvoje v nadnárodním prostředí. Jmenovitě autorka věnuje pozornost na úrovni Evropské unie revizi směrnice o energetické náročnosti budov a revizi směrnice o energetické účinnosti. Lze rozumět tomu, že takto uchopený obsah kapitoly umožňuje autorce formulovat úvahy co do „typologie“ omezení vlastnického práva, jmenovitě nemovitostí. Nicméně problematika energetické náročnosti a energetické účinnosti staveb je materie, která si bude zaslouhat i hlubší zasazení do dalších souvislostí s veřejným stavebním právem (o tuto oblast autorka víceméně ve svém negativním vymezení svého disertačního záměru vyloučila a v doslovu k práci označila za směr, kterému lze hodlá i nadále věnovat). Nicméně z hlediska obecných typologických východisek uplatněných v celé disertaci lze takto pojatou kapitolu považovat za vhodně uchopenou.

V 6. kapitole autorka poukazuje na evidenční nástroje (s důrazem na katastr nemovitostí), v nichž jsou dostupné informace o charakteristice území vč. omezení souvisejících s omezením vlastnického práva obecně a in favorem ochrany životního prostředí (dílčího aspektu, složky atd.) zvláště.

V 7. kapitole autorka formuluje odpovědi na výzkumné otázky a celkový závěr.

Autorka dle mne prokázala odborné znalosti a schopnost samostatné tvůrčí práce a posuzovaná disertační splňuje požadavky kladené na disertační práce. Disertační práce obsahuje rovněž původní a vhodně odůvodněné názory autorky, které představují východisko pro ev. další zkoumání případně i inspiraci pro aplikační praxi.

Jazyková a grafická úroveň

Po jazykové a stylistické úrovni je práce na velmi dobré úrovni. Systematika práce je logická. Autorka pracuje s celou řadou odborných zdrojů a relevantní judikaturou. Práce se zdroji včetně jejich citace odpovídá požadavkům kladeným na tento typ prací.

Závěr

Na základě výše uvedeného je dle mne možno celkově hodnotit disertační práci jako kvalitní a původní a

„posuzovanou disertační práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce“.

V rámci obhajoby navrhuji, aby:

- 1) Autorka se v rámci obhajoby zamyslela nad tím, zda zákonodárce (případně jak) v současné právní úpravě, tak při aktuálních návrzích na novelizaci environmentálních předpisů respektuje „překryvy a průniky“ v potřebnosti ochrany vícero složek životního prostředí v konkrétních územních a věcných souvislostech.
- 2) Zamyslela se – zejména ve vztahu na typologii omezení vlastnického práva in favorem ochrany životního prostředí a náhrad za tato omezení, které autorka v disertační práci vymezuje - nad obsahem ustanovení § 35 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 19. srpna 2024

doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc.